IV
Mitropolitul sarb Maximian

In 1507, toamna, pe urma unor certe pentru adapostirea in Tara-Romaneasca a unui pretendent la stapanirea Moldovei, Bogdan Orbul trecu hotarul,- ca odinioara tatal sau, impotriva unor Domni munteni, dintre cari unul, Radu-cal-Frumos, ii lasase lui Bogdan drepturi asupra Terii-Romanesti,- si se opri pe malul celalt al Ramnicului, facand aici cea d'intaiu tabara. Il impiadeca de a mrge mai departe, impotriva unui Domn evlavios care nu voia sa-si pangareasca mainele varsand sangele in lupte, "un calugar anume Maximian, fiul lui Despot Tarul sarbesc", care,- ii spuse; "santeti crestini si de acelasi neam" (adeca numai: din acelasi sange ei, Domnii), si aduse astfel incheierea unei paci, jurate pe evanghelie, pe temeiul vechilor hotare.

Maximian era Gheorghe, fiul lui Stefan, fiu si el al lui Gheorghe Brancovici, care stapanise asupra Serbiei libere; adapostit in Ungaria- tatal sau ratacise prin partile Albaniei, negasind prilej sa domneasca-, el se lupta in oastea regala inca la 1491, impreuna cu fratele sau Ioan,- frate mai mic-, si cu fiii lui Dimitrie si Stefan Iacsici, fruntasi ai pribegilor sarbi trecuti peste Dunare. Dimitrie Iacsici luase pe fata lui Lazar Despotul, si Elena, fiica lui Stefan Iacsici si nepoata lui Dimitrie, a fost sotia Despotului Ioan. Inca din 1486, se pare, Gheorghe intrase in manastirea Cupinic,- unchiul sau Grigore murise calugar la Chilandariul Athosului-, unde insa nu era sa ramaie, cu toate ca in viata lui n'a mai parasit rasa calugarului. In 1496, el si fratele sau, impreuna cu mama lor, Anghelina, fac o danie pentru manastirea Sf. Petru si Pavel de la Sfantul Munte. La 1503, muri Despotul Ioan, care ducea si el, in anii din urma, o viata departata de lume, la Cupinic si apoi la Bersacovo, asa incat parintele Maximian infatisa acuma singur drepturile dinastiei sarbesti izgonite de Turci.

Se poate,- cu toata asertiunea contrara a biografului sau-, ca Maximian sa fi venit numai ca sol al regelui Ungariei pentru a impiedica un razboiu intre cele doua teri romanesti. Cu atat mai mult, cu cat, dupa cateva saptamani numai de la acea predica izbutita de la Ramnic, Rdu-Voda face o invoiala solemna cu Sasii, invoiala pe care poate el va fi jurat-o inaintea facatorului de pace in numele lui Dumnezeu si al Craiului. La 1504 inca, Radu insurase pe fiul surorii sale Caplea si al Logofatului Staico, Parvu, cu fata "raposatului Dimitrie Iacsici.

Maximian ar fi ramas insa, dupa unele marturii, in Tara-Romaneasca. Ar fi fost cel de-al doilea Mitropolit canonic al Terii-Romanesti, dupa cel hirotonisit de Nifon si al carui nume nu-l cunoastem inca; siguranta pastoriei lui o am avea si prin insemnarea lui intre Mitropoliti in pomelnicul dinTargoviste, care stie de Mitropolitul Maxim. Ar fi stat astfel la noi pana la moarte lui Radu, intamplata cateva saptamani dupa cele doua tratate cu Moldova si cu Sasii; mergand in Ungaria ca sa vesteasca suire in Scaun a lui Mihnea, fiul lui Vlad Tepes, ar fi ramas acolo, de frica pornirilor tiranice ale noului Domn, Iacom ucigator de boieri, si s'ar fi asezat manastirea, zidita de dansul, a Crusedolului, pe care ar fi parasit-o, pana la moartea sa, intamplata in 18 Ianuar 1516, numai odata, ca sa binecuvanteze pe Neagoe, urmasul plin de evlavie al lui Mihnea tiranul si catolicul, si sa-I dea de sotie pe nepoata sa de frate ori vara sa Milita, care ar fi

tot odata si fiica lui Lazar, fostul Despot sarbesc. De fapt, din aceste amintiri nelamurite si din aceste constructii pline de multa inchipuire n’ar iesi si vremea cand Maximian, pe care cronica moldoveneasca il numeste la 1507 numai “ fiu de Despot” si “ calugar”, a fost Mitropolitul terii. Pomelnicul Mitropoliei cunoaste numele lui, ce e dreptul, dar cronica, aproape contemporana, a episcopului Macarie al Romanului, arata ca Maxim Despotul a fost sfintit “dupa aceia” de “arhiereii moldovenesti” ca “ mitropolit de Belgrad”.

Oricum, fiinta lui Maximian in tara represinta inca un element din acea influienta sarbeasca asupra rosturilor bisericesti ale Romanilor, care incepe supt Radu, se desvolta pe deplin supt Neagoe si trece indata asupra Moldovei. Un al treilea element vine cu calugarul muntenegrea Macarie, mester de tipar slavon pentr penisula Balcanilor.